

waren de omstandigheden die in de zelfbindingsverklaring waren benoemd voldoende aan de orde en zou niet ingrijpen leiden tot ernstig nadeel. Bij Rb. Zeeland-West-Brabant 13 januari 2025 (ECLI:NL:RBZWB:2025:601) zag de rechter aanleiding om een vorm van verplichte zorg (in casu het verrichten van medische controles) als nog op te nemen in de zorgmachtiging, terwijl die vorm van verplichte zorg niet expliciet was opgenomen in de zelfbindingsverklaring. De rechter ging ervan uit dat medische controles wel door de patiënt waren beoogd, omdat die vorm van zorg in het algemeen inherent is aan het toedienen van medicatie: de zorgverantwoordelijke moet de mogelijkheid hebben om de werking van de medicatie te monitoren. Bij de zelfbindingszorgmachtiging is het bepaalde in art. 6:4 lid 2 Wvvggz niet buiten toepassing verklaard. De rechter kan vormen van verplichte zorg toevoegen op basis van de algemene criteria voor verplichte zorg. Dat laat nog eens zien hoe zeer de zelfbindingsverklaring maatwerk moet zijn. Zo zijn we terug bij het begin van deze annotatie. Het opstellen van een zelfbindingsverklaring is en blijft een tijdrovende klus, maar dat mag natuurlijk geen drempel zijn. Van de patiënt wordt veel zelfkennis verwacht en van zijn behandelaar ervaring met de patiënt en het beloop in het verleden. Bovenal gaat het bij de patiënt om diens vaardigheid concreet te kunnen beschrijven op basis van welke situaties voorzienbaar is dat het de verkeerde kant op dreigt te gaan en anderzijds bij de behandelaar om diens 'geoefende blik en geduldig oor' om dat ook tijdig op te merken. Het is en blijft de moeite waard om cliënten te wijzen op de mogelijkheid van een zelfbinding als mogelijkheid om regie te houden. Wie een eigen plan van aanpak zou willen maken doet er wijs aan om ook over deze optie na te denken.

Mr. drs. F. (Frank) Westenberg
Advocaat bij Westenberg c.s. advocaten in Hoorn. Daarnaast is hij docent op het gebied van gezondheidsrecht en specifiek (psychiatrische) patiëntenrecht bij diverse opleidingsinstituten.

15

Huisregels bieden geen grondslag voor een beperking telefoonverkeer

Rechtbank Rotterdam
28 oktober 2024, C/10/685302 / FA RK
24-6541, ECLI:NL:RBROT:2024:11126
(mr. E.M. Moerman)
Noot Drs. C. (Caroliëna) van den Bos

Beperking telefoonverkeer. Huisregels. Verplichte zorg. Schadevergoeding.

[Wvvggz art. 3:2 lid 2 sub h, 8:7 lid 2, 8:15, 10:11 lid 2]

Gedurende zeven dagen wordt de telefoon van een cliënt ingenomen. De reden hiervoor is dat de cliënt filmopnames heeft gemaakt van cliënten en personeel. De cliënt ontvangt van het besluit tot inbeslagname van de telefoon een afschrift zoals bedoeld in art. 8:9 lid 3 Wvvggz. In de crisismaatregel staat geen zorgvorm die ziet op het reguleren van communicatiemiddelen.

Nadat de klachtencommissie de klacht over de inname van de telefoon ongegrond verklaart, verzoekt de cliënt de rechtbank in een verzoekschriftprocedure (art. 10:7 Wvvggz) om de klacht alsnog gegrond te verklaren. De rechtbank constateert dat voor zowel cliënt als verweerder vaststaat dat de cliënt filmopnames heeft gemaakt van personeel. De rechtbank oordeelt dat de inbeslagname van de telefoon in de gegeven situatie beschouwd kan worden als een op de persoon gerichte beperking. Het gaat hier om een specifieke inbeslagname na een concreet incident. Huisregels kunnen daarvoor geen grondslag zijn.

De rechtbank ziet geen aanleiding om van de LOVF Oriëntatiepunten voor schadevergoeding in verplichte zorgzaken af te wijken en kent een schadevergoeding toe van in totaal € 35. Dat is een schadevergoeding van € 5 per dag.

De rechtbank merkt ten overvloede op dat het begrijpelijk is dat een instelling haar personeel wil beschermen en handhavend wil optreden als het personeel zonder toestemming wordt gefilmd en wijst op de verschillende mogelijkheden die de Wvvggz daarvoor biedt.

[verzoeker], geboren op [geboortedatum] te [geboorteplaats], hierna: verzoeker, wonende te [plaatsnaam], op dit moment verblijvende in [verblijfplaats], advocaat mr. S. Lodder te Rotterdam. Als belanghebbende wordt aangemerkt:

- zorgaanbieder [verweerder] (hierna: verweerder);
- de zorgverantwoordelijke van verzoeker (hierna: zorgverantwoordelijke).

Rechtbank:

1. *Procesverloop*

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- het verzoekschrift van verzoeker met bijlagen, ingekomen op 4 september 2024;
- het verweerschrift van verweerder met bijlagen, ingekomen op 11 september 2024;
- de reactie van verzoeker op het verweerschrift, ingekomen op 19 september 2024.

1.2. Zoals afgesproken tijdens de mondelinge behandeling heeft verweerder op 1 oktober 2024 de huisregels aan de rechtbank toegezonden.

1.3. De mondelinge behandeling van het verzoek heeft plaatsgevonden op 1 oktober 2024. Bij die gelegenheid zijn verschenen:

- verzoeker met zijn hiervoor genoemde advocaat;
- [naam], jurist, verbonden aan verweerder (telefonisch gehoord).

1.4. Partijen hebben ermee ingestemd dat de rechtbank, in afwijking van artikel 10:9 lid 2 Wvvgz, uitspraak doet vier weken na de mondelinge behandeling.

2. *De vaststaande feiten*

2.1. Bij beschikking van 18 juli 2024 heeft deze rechtbank ten aanzien van verzoeker tot en met 8 augustus 2024 een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel als bedoeld in artikel 7:7 Wvvgz verleend. Hierin is geen zorgvorm opgenomen die ziet op het gebruik van communicatiemiddelen.

2.2. Omdat verzoeker op de afdeling filmopnames van patiënten en personeel had gemaakt is op 31 juli 2024 besloten om de telefoon van verzoeker in te nemen. Verzoeker heeft hiervan een afschrift als bedoeld in artikel 8:9 lid 3 Wvvgz ontvangen.

2.3. Verzoeker heeft op 1 augustus 2024 klachten ingediend bij de Klachtencommissie Patiënten Parnassia Groep regio Rijnmond (hierna: de klachtencommissie), vergezeld van een schorsingsverzoek, tegen de beslissingen om verplichte zorg te gaan verlenen. Deze klachten zagen onder meer op het innemen van de telefoon. Het klaagschrift van verzoeker is door geen van partijen overgelegd en ontbreekt zodoende in het dossier.

2.4. De klachtencommissie heeft het schorsingsverzoek afgewezen.

2.5. Op 6 augustus 2024 heeft verzoeker zijn telefoon weer terug gekregen.

2.6. De klachtencommissie heeft op 22 augustus 2024 de beslissing op de klachten van verzoeker gegeven en deze op 28 augustus 2024 schriftelijk vastgesteld en naar partijen verzonden. De klachtencommissie heeft alle klachten van verzoeker ongegrond verklaard en het schadevergoedingsverzoek afgewezen.

2.7. Op 4 september 2024 is een verzoek ingediend om alsnog de klacht over de mobiele telefoon gegrond te verklaren.

3. *Beoordeling*

Ontvankelijkheid

3.1. Op grond van artikel 10:7 Wvvgz kan een betrokkene, binnen zes weken na de dag waarop de beslissing van de klachtencommissie aan de verzoeker is meegedeeld, een schriftelijk en gemotiveerd verzoekschrift indienen bij de rechter ter verkrijging van een beslissing over de klachten.

3.2. Aangezien het verzoekschrift op 4 september 2024 door de rechtbank is ontvangen, is het verzoekschrift tijdig gediend.

3.3. Op grond van artikel 10:3 Wvvgz kan betrokkene, de vertegenwoordiger of een nabestaande van betrokkene een schriftelijke en gemotiveerde klacht kan indienen bij de klachtencommissie over de nakoming van een verplichting of een beslissing op grond van de in artikel 10:3 Wvvgz genoemde artikelen.

3.4. De rechtbank leest de klacht van verzoeker zo dat verweerder bij het opstellen van huisregels in strijd met artikel 8:15 Wvvgz heeft gehandeld, hetgeen op grond van artikel 10:3 lid 1 sub k. Wvvgz een klachtgrond betreft.

3.5. Voor het overige verklaart de rechtbank verzoeker ook ontvankelijk. Dit betekent dat de

rechtbank toekomt aan een inhoudelijke beoordeling van de klacht.

Inhoudelijke beoordeling klacht

3.6. Voordat de rechtbank een oordeel kan geven over de klacht, is het van belang duidelijkheid te krijgen over de inhoud van de klacht. De rechtbank beschikt zoals gezegd niet over het klaagschrift van 1 augustus 2024, waarin verzoeker zijn klacht heeft geformuleerd. Om die reden zal de rechtbank – wat betreft de aard en omvang van de klacht – uitgaan van dat wat de klachtencommissie daarover in haar beslissing van 22 augustus 2024 heeft vermeld, dat wat verzoeker daarover in zijn verzoekschrift heeft vermeld en dat wat verzoeker hierover tijdens de mondelinge behandeling heeft verklaard. Verzoeker verzoekt de klacht tegen de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg in de vorm van het innemen van zijn mobiele telefoon voor 7 dagen die door de klachtencommissie ongegrond is verklaard, alsnog gegrond te verklaren. Verzoeker verzoekt de rechtbank hem een schadevergoeding van € 20,- per dag toe te kennen voor iedere dag dat zijn telefoon zonder geldige titel door verweerder is ingenomen. Dit komt uit op een bedrag van € 140,-, althans een dusdanig bedrag aan schadevergoeding vast te stellen als de rechtbank in goede justitie zal vernemen te behoren.

3.7. Verweerder heeft gemotiveerd verweer gevoerd en verzoekt de rechtbank de klachten ongegrond te verklaren en stelt dat er primair geen grond bestaat voor schadevergoeding. Indien de rechtbank tot een ander oordeel komt, dan stelt verweerder subsidiair dat een schadevergoeding van € 5,- per dag passend is, in totaal een bedrag van € 35,-.

3.7.1. Verweerder was aanvankelijk van oordeel dat de inname van de telefoon een vorm van verplichte zorg inhield. In deze procedure stelt verweerder zich op het standpunt dat de telefoon is ingenomen op grond van de huisregels. De kennisgeving op grond van artikel 8:9 Wvvggz was enkel bedoeld om verzoeker in de gelegenheid te stellen om hierover te klagen, aldus verweerder. Ook verzoeker gaat ervan uit dat de inbeslagname kennelijk heeft plaatsgevonden op basis van de huisregels.

3.7.2. Gelet op deze standpunten van verzoeker en verweerder, zal de rechtbank ook hiervan uitgaan. Dit betekent dat de rechtbank zich zal uitlaten over de vraag of de huisregels een grondslag bie-

den voor de inbeslagname van de telefoon. De betreffende huisregels van Antes houden onder meer het volgende in:

“Huisregels, afdelingsfolder en je behandelplan

De huisregels zijn algemene omgangsregels. Ze gelden voor alle cliënten van Antes.

(...)

Afspraken die met jou apart worden gemaakt, komen in het behandelplan. Deze afspraken hebben voorrang op de huisregels of afdelingsregels. Dit geldt ook als je een crisismaatregel (CM), zorgmachtiging (ZM) of een forensische zorgtitel hebt. Het is dus mogelijk dat er met een medecliënt of jou afspraken zijn gemaakt die afwijken van de huisregels. Wij vragen hier je begrip voor.

(...)

Niet fotograferen, beeld- en geluidsopnamen

Je mag geen foto's, beeld- of geluidsopnamen maken van personen. Je mag ze ook niet verspreiden. Je mag wel het gesprek met je behandelaar opnemen als je dat wilt. We vragen je wel om dit vooraf aan te geven.”

3.7.3. In paragraaf 4. van de Wvvggz zijn bepalingen opgenomen over veiligheidsonderzoek en huisregels. Op grond van artikel 8:15 lid 1 Wvvggz kunnen huisregels worden opgesteld voor de ordelijke gang van zaken en de veiligheid, passend bij de doelgroep, in de accommodatie. In de parlementaire geschiedenis is opgemerkt dat de huisregels zijn gericht op een ordelijke gang van zaken binnen de accommodatie en de veiligheid van de betrokkene, andere patiënten en het personeel. De huisregels dienen algemeen van aard te zijn; op de persoon gerichte beperkingen horen niet in de huisregels thuis, maar dienen onderdeel te zijn van het zorgplan van de betrokkene.¹ Huisregels kunnen en mogen niet als grondslag gebruikt worden om in individuele gevallen dwang toe te passen, ook niet ten behoeve van de veiligheid. Het toepassen van dwangzorg is alleen mogelijk als de procedures van de desbetreffende wetgeving voor dwangzorg gevolgd worden.²

3.7.4. Niet ter discussie staat dat verzoeker personeel heeft gefilmd, waarna de telefoon in beslag is genomen. De rechtbank constateert dat in de

1 Zie HR 10 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:380 en de daarin opgenomen verwijzingen naar de wetsgeschiedenis.

2 Zie *Kamerstukken II* 2015/16, 32 399, nr. 24, p. 43 en *Kamerstukken II* 2016/17, 32 399, nr. 38, p. 47.

huisregels is opgenomen dat het filmen van personeel niet is toegestaan. Daarmee is echter niet gegeven dat om die reden verweerder handhavend mocht optreden. Verweerder trekt op dit punt een parallel met andere in de huisregels verboden goederen, zoals drugs en energiedranken, waar ook handhavend wordt opgetreden. De rechtbank constateert echter dat hierover in de huisregels specifieke regels zijn opgenomen. Zo wordt hierover vermeld: “Op het moment dat er gevaarlijke voorwerpen bij je worden aangetroffen, worden die ingenomen en krijg je die niet terug.” Een dergelijke bepaling ontbreekt echter voor telefoons. Dat verweerder betoogt dat uit de aard van het verbod op het maken en verspreiden van video’s de telefoon ingenomen mag worden, strookt naar het oordeel van de rechtbank niet met het schriftelijkheidsvereiste als bedoeld in artikel 8:15 lid 3 Wvvgz. Verzoeker had er immers aanspraak op precies te weten welke rechten en verplichtingen voor hem gelden.³ Daaraan is in dit geval niet voldaan.

3.7.5. Daarbij komt dat de inbeslagname van een telefoon in de gegeven situatie naar het oordeel van de rechtbank beschouwd kan worden als een op de persoon gerichte beperking. Zoals hiervoor onder 3.7.3 is overwogen kunnen de huisregels daarvoor geen grondslag bieden. Het gaat namelijk in dit geval niet om een algemene, in tijd en plaats afgebakende bevoegdheid, maar juist om een specifieke inbeslagname na een concreet incident.⁴

3.8. Dit betekent dat de klacht van verzoeker gegrond is. De rechtbank vernietigt daarom de beslissing over de telefooninname en bepaalt dat haar uitspraak in de plaats treedt van dat onderdeel van de beslissing van de klachtencommissie.

3.9. De rechtbank merkt ten overvloede op dat de rechtbank begrijpt dat de instelling haar personeel wil beschermen en handhavend wil optreden indien het personeel zonder toestemming wordt gefilmd. De wet biedt hiervoor ook verschillende mogelijkheden. Allereerst kan in de machtiging een zorgvorm zijn opgenomen die ziet op het gebruik van communicatiemiddelen. Vervolgens kan op grond van artikel 8:9 Wvvgz die zorgvorm ten uitvoer worden gelegd. Indien de machtiging hier niet in voorziet, kan in het geval van een

noodsituatie artikel 8:11 Wvvgz een mogelijkheid bieden om tijdelijk verplichte zorg toe te passen. Indien dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat het causale verband tussen de gedraging en de stoornis ontbreekt, biedt artikel 8:14 Wvvgz onder voorwaarden ruimte voor veiligheidsmaatregelen, zoals de inbeslagname van een telefoon. Uiteraard dient telkens in het concrete geval te worden beoordeeld of de genoemde bepalingen in dat geval een grondslag bieden.

Schadevergoeding

3.10. Op grond van artikel 10:11 Wvvgz kent de rechter een naar billijkheid vast te stellen schadevergoeding toe. De rechtbank houdt bij de vaststelling van de hoogte van de schadevergoeding rekening met de ernst van de klachten en vooral met de gevolgen hiervan voor verzoeker.

3.11. In beginsel is het reguliere aansprakelijkheidsrecht van toepassing. Verzoeker moet stellen dat hij schade heeft geleden en dat er een causaal verband bestaat tussen zijn schade en de normschending. De wetgever heeft met artikel 10:11 lid 2 Wvvgz een laagdrempelige regeling in de wet opgenomen ten aanzien van een verzoek om schadevergoeding door een belanghebbende. Om die reden stelt de rechtbank geen al te hoge eisen aan het bewijs van schade, zolang er maar enige onderbouwing is en voldoende aannemelijk is dat er schade is.

3.12. Verzoeker voert aan dat hij door de inname van de telefoon afgezonderd is geraakt van zijn familie, waardoor hij angstig werd. Verzoeker kon met de afdelingstelefoon bellen, maar had geen nummers van zijn familie. Verzoeker heeft hierdoor spanning en frustratie ervaren. Verweerder betwist de gestelde schade en voert aan dat de stelling van verzoeker dat hij door het innemen van zijn telefoon volledig was afgesneden van zijn familie, niet strookt met de werkelijkheid. Verzoeker heeft meerdere malen bezoek ontvangen van zijn familie en verzoeker had de mogelijkheid om gebruik te maken van de afdelingstelefoon en de verpleging om telefoonnummers te vragen. Ook stelt verweerder dat verzoeker de door hem gestelde schade heeft aangevuld sinds de behandeling van deze klacht door de klachtencommissie door te stellen dat hem ook de toegang tot zijn sociale media, zoals WhatsApp, Snapchat, Instagram, Facebook en TikTok, was ontzegd.

3.13. De rechtbank volgt dit betoog van verweerder niet. Dat verzoeker stelt dat contact met dier-

3 Zie HR 19 juli 2019, ECLI:NL:HR:2019:1282.

4 Vgl. HR 10 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:380.

baren ook via sociale media verloopt en verzoeker in dat verband zijn telefoon miste, acht de rechtbank niet onbegrijpelijk. Gelet op deze toelichting van verzoeker en dat wat hierover is overwogen in rechtsoverweging 3.11 acht de rechtbank voldoende gemotiveerd dat verzoeker immateriële schade heeft geleden door de inname van zijn telefoon. De rechtbank leest overigens dat wat over sociale media in het verzoekschrift staat zo dat dit geen aanvulling betreft, maar een nadere toelichting is op zijn oorspronkelijke klacht.

3.14. Onlangs zijn de Oriëntatiepunten voor schadevergoeding in verplichte zorgzaken (hierna: de oriëntatiepunten) van het Landelijk Overleg Vakinhoud Familierecht (LOVF) op www.rechtspraak.nl gepubliceerd. De oriëntatiepunten bieden een handvat waarvan kan worden afgeweken als omstandigheden van de zaak daartoe aanleiding geven. De rechtbank is van oordeel dat de inbeslagname van de telefoon zonder juridische grondslag gelijkgesteld kan worden aan de situatie waarin vormen van verplichte zorg zonder geldige titel zijn toegepast. In de oriëntatiepunten wordt een bedrag van € 5,- tot € 20,- per dag genoemd, afhankelijk van hoe ingrijpend de opgelegde vorm van verplichte zorg is.

3.15. De rechtbank ziet geen aanleiding om van de oriëntatiepunten af te wijken en is van oordeel dat een bedrag van € 5,- per dag redelijk en billijk is. Gelet op het feit dat de telefoon van verzoeker zeven (7) dagen ingenomen is geweest, acht de rechtbank een schadevergoeding van in totaal € 35,- redelijk en billijk.

4. Beslissing

De rechtbank:

4.1. verklaart de klacht van verzoeker gegrond, vernietigt de beslissing om de telefoon in te nemen en bepaalt dat haar uitspraak in de plaats treedt van dat onderdeel van de beslissing van de klachtencommissie;

4.2. veroordeelt verweerder tot betaling van een bedrag van € 35,- aan verzoeker;

4.3. wijst af het meer of anders verzochte.

NOOT

Inleiding

In deze zaak gaat het over de vraag of een telefoon ingenomen kan worden op grond van de huisregels. In de voortgezette crisismaatregel

was geen zorgvorm opgenomen die ziet op het gebruik van communicatiemiddelen. In casu was de telefoon gedurende zeven dagen ingenomen omdat de cliënt in ieder geval personeel had gefilmd. De rechtbank komt tot het oordeel dat de huisregels in een dergelijke situatie geen grondslag bieden voor het innemen van de telefoon. In deze annotatie ga ik in op het opnemen en filmen van gesprekken door cliënten en de verschillende grondslagen voor het beperken van het recht op vrij telefoonverkeer en op de toekenning van de schadevergoeding.

Het filmen en opnemen van gesprekken

Een cliënt mag een geluidsopname maken van een gesprek met een zorgverlener voor persoonlijk gebruik. De cliënt is niet verplicht om daar toestemming voor te vragen. Volgens artsenfederatie KNMG is het wel een kwestie van fatsoen om voorafgaand aan de opname toestemming te vragen aan de zorgverlener.¹

Voor het openbaar maken van geluidsopnames, bijvoorbeeld op internet, is wel toestemming van de zorgverlener nodig.² Ook voor het maken en verspreiden van beeldmateriaal is toestemming nodig van een zorgverlener en, als er ook cliënten worden gefilmd, ook van cliënten.³ Het openbaar maken van dergelijke informatie zonder toestemming is in beginsel een schending van het recht op privacy (art. 10 Grondwet en art. 8 EVRM).

Telefoonbeperking op grond van de huisregels

In onderhavige zaak staat voor de partijen vast dat de cliënt filmopnames heeft gemaakt van het personeel van de instelling. Daarom is de tele-

- 1 'Opnemen van gesprekken met artsen. Handreiking voor artsen', KNMG 2017. Het is in strijd met de KNMG handreiking om via huisregels de cliënt te verplichten om toestemming te vragen voor het maken van opnamen van een gesprek met de arts, zie ook de annotatie van R. de Roode bij de uitspraak van de Klachtencommissie GGZ Amsterdam en omstreken 21 mei 2024, 2405-57 («JGZ» 2024/91).
- 2 Er is in dat geval altijd een grondslag nodig op grond van de AVG. In de meeste gevallen betekent dit dat de mensen die op die foto's en filmpjes staan toestemming moeten geven voor verspreiding.
- 3 Het heimelijk maken of verspreiden van beeldopnames kan een strafbaar feit opleveren op grond van art. 139f en/of art. 139g Wetboek van Strafrecht.

foon in beslag genomen. De inbeslagname van de telefoon moet, aldus de rechtbank, worden beschouwd als een op de persoon gerichte beperking. Huisregels dienen algemeen van aard te zijn; op de persoon gerichte beperkingen horen niet in de huisregels thuis. Op de persoon gerichte interventies dienen onderdeel te zijn van het zorgplan of in dit geval, nu de cliënt een crisismaatregel heeft, had de beperking opgenomen moeten worden in de beschikking van de rechtbank als verplichte zorgvorm.⁴ De rechtbank komt, verwijzend naar onder andere de parlementaire geschiedenis, dan ook terecht tot de conclusie dat de huisregels geen grondslag bieden voor het in beslag nemen van de telefoon.

Sancties in de huisregels?

Het in de huisregels van de instelling opgenomen verbod op het filmen van personeel geeft, in tegenstelling tot wat verweerder beweert, volgens de rechtbank niet automatisch het recht om de telefoon in beslag te nemen. De rechtbank constateert dat voor andere verboden items (gevaarlijke voorwerpen zoals drugs) er specifieke regels over inbeslagname in de huisregels staan, maar voor telefoons ontbreekt een dergelijke bepaling. De rechtbank oordeelt dat de cliënt op grond van art. 8:15 lid 3 Wvvggz het recht heeft om precies te weten welke rechten en plichten voor hem gelden. Naast dat het afnemen van de telefoon op grond van de huisregels al niet was toegestaan, is ook aan dit vereiste niet voldaan. Er zijn kanttekeningen te plaatsen bij het in de huisregels opnemen van bepalingen over het in beslag nemen van telefoons. Het recht op vrij telefoonverkeer overeenkomstig de huisregels kan immers alleen beperkt worden op grond van de mogelijkheden die de Wvvggz daarvoor biedt.⁵ Daarnaast dienen huisregels geen sancties te bevatten.⁶ Veldnormen bevestigen dit. Branchever-

eniging de Nederlandse ggz heeft in haar modelhuisregels Wvvggz een bepaling opgenomen waarin staat dat het verboden is om zonder voorafgaande toestemming beeld- en geluidsopnamen te maken, te verspreiden of openbaar te maken van iedereen die in de accommodatie verblijft, werkt of op bezoek komt.⁷ Een consequentie bij het overtreden van het verbod is niet opgenomen in het model. Bij overtreding van huisregels kunnen er, aldus de toelichting bij de modelhuisregels, maatregelen getroffen worden om de orde of de veiligheid te herstellen. De aard van dergelijke maatregelen zal echter van geval tot geval verschillen.

Telefoonbeperking op grond van de Wvvggz

De rechtbank acht het begrijpelijk dat de instelling haar personeel wil beschermen en handhavend wil optreden als het personeel zonder toestemming wordt gefilmd en wijst daarbij op de verschillende mogelijkheden die de Wvvggz biedt. Op grond van art. 8:7 lid 2 Wvvggz mag een zorgaanbieder, naast tijdelijke verplichte zorg voorafgaand aan de crisismaatregel, uitsluitend de vormen van verplichte zorg, waaronder een beperking van communicatiemiddelen, verlenen die zijn opgenomen in de zorgmachtiging of de (voortgezette) crisismaatregel. Daarnaast mag verplichte zorg worden verleend op grond van een beslissing van art. 8:11 tot en met 8:14 Wvvggz.

In casu was in de crisismaatregel geen verplichte zorgvorm opgenomen die ziet op een beperking van communicatiemiddelen. Er lijkt geen sprake te zijn geweest van een noodsituatie en ook lijkt het causale verband tussen stoornis en gedraging te ontbreken. Een beperking van communicatiemiddelen lijkt derhalve in onderhavige zaak dan ook niet te voldoen aan de eisen die de

4 Zie HR 10 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:380.

5 Het recht op telefoonverkeer kan overeenkomstig o.a. Europese normering alleen beperkt worden op grond van een formele wet. Zie bijv. Rb. 's-Hertogenbosch 3 juni 2011, zaaknr. 211643, «JVvggz» 2011/34, m.nt. T.P. Widdershoven.

6 Onder de Wet Bopz was het niet toegestaan om sancties in de huisregels op te nemen. Volgens de nota van toelichting bij het (eertijdse) Besluit rechtspositieregelen Bopz is wat het gevolg is van het niet naleven van de huisregels, 'geen in het algemeen te regelen kwestie'.

Consequenties van verstoringen van de orde moeten er 'op zijn gericht aan de verstoring een eind te maken en zullen geen strafkarakter mogen hebben'. Voor de situatie onder de Wvvggz zal hetzelfde mogen gelden.

7 Het in deze modelhuisregels opgenomen verbod op het zonder toestemming maken van geluidsopnames lijkt overigens verder te gaan dan de wettelijke regeling. Het zonder toestemming maken van geluidsopnames van een gesprek waar iemand zelf aan deelneemt voor privégebruik is immers niet strafbaar.

Wvggz aan de uitvoering van (tijdelijke) verplichte zorg stelt.⁸

De rechtbank geeft aan dat als het causale verband tussen stoornis en gedraging ontbreekt, art. 8:14 Wvggz onder voorwaarden ruimte biedt voor veiligheidsmaatregelen. Het is maar de vraag of deze bepaling een grondslag kan bieden voor het beperken van het recht op vrij telefoonverkeer. Er moet dan immers sprake zijn van een voorwerp dat iemand niet in zijn bezit mag hebben of van een voorwerp dat een aanzienlijk risico op ernstige schade veroorzaakt. Het in beslag nemen van het voorwerp moet daarnaast nodig zijn om een noodsituatie te voorkomen. Ook hier lijkt in casu geen sprake van te zijn. Daarnaast heeft de wetgever er bewust voor gekozen om de beperking van de communicatiemiddelen, anders dan onder de Wet Bopz, voor deze groep cliënten onder 'verplichte zorg' te scharen. *'Het begrip zorg omvat ook interventies die gericht zijn op de beveiliging van de personen die samen met betrokkene in een accommodatie verblijven of de zorg verlenen. Aangezien in de praktijk geen duidelijk onderscheid te maken valt tussen interventies met een overwegend therapeutisch karakter en maatregelen die voornamelijk gericht zijn op beveiliging, zijn alle interventies onder het begrip zorg gebracht. Dit betekent ook dat voor alle interventies dezelfde criteria gelden en op gelijke wijze aan de beginselen van hoofdstuk 2 moeten worden getoetst.'* (Kamerstukken II 2009/10, 32399, nr. 3 (MvT), p. 55-56; Kamerstukken II 2015/16, 32399, nr. 25 (NvW II), p. 206).

Schadevergoeding

De rechtbank komt, verwijzend naar de LOVF Oriëntatiepunten voor schadevergoeding in verplichtezorgzaken, uit op een schadevergoeding van € 5 voor elke dag dat de telefoon zonder juridische grondslag was afgenomen. In de Oriëntatiepunten wordt voor een normschending 'Overige vormen van verplichte zorg zonder geldige titel' een bedrag van € 5 tot € 20 per dag genoemd, afhankelijk van hoe ingrijpend de opge-

legde vorm van verplichte zorg is. Helaas motiveert de rechtbank niet waarom zij kiest voor het laagste bedrag per dag. Juist een dergelijke motivatie draagt bij aan een consistent landelijk beleid ten aanzien van schadevergoedingen in verplichte zorgzaken.

In casu had de telefoon op grond van de Wvggz niet afgenomen mogen worden. Daarnaast kan ik me indenken dat een inbeslagname van een telefoon minder ingrijpend is, wanneer de cliënt op andere wijze (onbeperkt) toegang tot internet of tot een andere telefoon had gehad. In casu begrijpt de rechtbank dat de cliënt minder contact met vrienden en familie heeft kunnen onderhouden door de inbeslagname van de telefoon, doordat deze contacten vooral verliepen via social media. Het feit dat de cliënt de afdelingstelefoon kon gebruiken, bood onvoldoende compensatie. Juist deze beide factoren (onrechtmatige inbeslagname en een beperkt alternatief aanbod aan communicatiemiddelen) zorgen er mijns inziens voor dat een hogere schadevergoeding gerechtvaardigd was geweest.

Drs. C. (Caroliëna) van den Bos
Juridisch medewerker bij de Stichting PVP.

16

Wanneer is er noodzaak tot opname bij dementie?

Rechtbank Zeeland-West-Brabant
25 oktober 2024, C/02/427090 / FA RK
24-4510, ECLI:NL:RBZWB:2024:7783
(mr. Benjaddi)
Noot Drs. F.W.E. Bunschoten

Dementie. Alzheimer. Wzd. Delier.

Bij cliënte is begin 2024 de diagnose Alzheimerdementie gesteld door de geriater. Zij wordt in mei 2024 in het verpleeghuis opgenomen vanwege een vastlopende thuissituatie geduid bij een delier en dementie. In de loop van deze opname verbetert het klinisch beeld. Zij blijft zich verzetten tegen de noodzaak tot opname. Om deze reden wordt een rechterlijke machtiging (RM) aangevraagd. Mevrouw zelf zegt dat het steeds beter gaat nadat zij eerder ernstig ziek is geweest. Ook

8 Voor voorbeelden waarbij een beperking van communicatiemiddelen wel conform de voorwaarden voor de toepassing van verplichte zorg is verleend, zie o.a. Rb. Rotterdam 7 augustus 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:7418 en Rb. Den Haag 19 september 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:16007).